

BARKÓCZI ILONA (1926–2019)

Pszichológus, tanár, professor emeritus, az MTA doktora, a Ranschburg Pál-émlékérem, a Szentgyörgyi Albert-díj és a Szilárd Leó-díj kitüntetettje.

1965-től az ELTE BTK adjunktusa, 1967-től docense, 1990-től egyetemi tanára. 1973 és 1984 között az Általános Pszichológiai Tanszékének vezetője, 1989–1991 között tanszék-csoportvezető, a Magyar Pszichológiai Társaság egykori főtktára.

Kutatási területei: kreativitás, divergens és analóg gondolkodás, belátás/intuíció, problémamegoldás, a megismerés alapfolyamatai és a tanulás mechanizmusai.

Barkóczy Ilona 1926-ban született Budapesten. Az elemi iskola és a gimnázium után felsőfokú tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán végezte pszichológia fő szakiránnyal. 1950-ben készítette el szakdolgozatát, közvetlenül utána Kardos Lajos mellett az ország akkori egyetlen pszichológia-tanszékén gyakornokként a pedagógia szakos hallgatók pszichológiai képzését irányította; általános és fejlődéslélektant, gyakorlatokat és módszertant tanítottak.

Az 1960-as évek elején indult jelentős reform következtében a háromfelé elágazó szakirányú képzés (munka-, klinikus és pedagógiai pszichológia alkalmazási területekkel) az általa vezetett általános lélektani tanszékre és a Salamon Jenő neve által fémjelzett fejlődéslélektani tanszékre épült. Az egyetemi oktatómunka mellett a Lóczy Csecsemőotthon keretein belül a csecsemők fejlődésével és tárgyi manipulációjával foglalkozott. Később más otthonokat is bevont a munkába, valamint elméleti háttérrel adott a megfigyeléseknek. Mindez 1965-ben megvédett kandidátusi disszertációjának témájává vált.

Az 1960-as évek végétől szakmai érdeklődésének fókuszába a kreativitás került. Klein Sándorral úttörő módon kialakították az első pszichometriai alapokon nyugvó és széles körben alkalmazható hazai kreativitástesztet. Ezt Zétényi Tamás közreműködésével standardizálták, és a teszt évtizedeken keresztül a magyarországi empirikus kreativitáskutatás fő eszközeként szolgált. Az empirikus kreativitáskutatást összekapcsolta az agyféltekék működésének és az

intuíciónak vizsgálatával. Ebből született az akadémiai doktori disszertációja, amelyet 1989-ben védett meg. Az 1980-as évektől a Magyar Pszichológiai Társaság egyik főtítkárhelyettese volt; ő szorgalmazta az addig ötévente tartott országos kongresszusok gyakoribb, kétévenkénti megszervezését, amivel jelentősen felélénkült a tudományos élet, és új lehetőségek nyíltak a fiatal kollégák bekapcsolódására.

Az egyetemi pszichológusképzés célja az európai szintű oktatás megteremtése és jól képzett szakemberek kinevelése volt. Ez a nemzetközi kapcsolatok megélénkülését, a TDK-munkák beindulását és általában virágzó diákélet kibontakozását hozta magával; ennek egyik motorja volt a tanárnő.

Az 1972/73-as tanévtől az új rendszerű pszichológusképzés kialakítását irányította. Ennek eredményeképpen létrejött az ötéves,

egységes, egyszakos pszichológusképzés. A tanszékek átstrukturálódtak és specializálódtak, valamint új, korábban nem tanított tárgyakat vezettek be. A pszichológia elismertségének növeléséért és az oktatás megreformálásáért folytatott munkájának köszönhetően a PPK Izabella utcai épülete a nyolcvanas évek elejére a hazai pszichológusképzés fellegrárává vált.

1991-ben nyugdíjba vonult, és tanszéki tanácsadóként, majd 1998-tól professor emeritusként folytatta tevékenységét, továbbra is a pszichológiai tudományos élet egyik központi személyiségeként.

Barkóczy Ilona tanulmányaival, cikkeivel sok évtizeden keresztül jelentősen hozzájárult a pszichológia és társtudományai fejlődéséhez. Könyvei, egyetemi jegyzetei a mai napig a pszichológusképzés törzsanyagaként szolgálnak.